

گفت و گو با جمیله خرازی دربارهٔ برنامهٔ جدید بنیاد توس

بازشناسی عرفان و تصوف، باگشتی در تاریخ

بنیاد توس، بازشناسی عرفان و تصوف را از طریق پژوهش تاریخی، موضوع برنامه جدید خود در ماه نوامبر قرار داده است. به این مناسبت، مصاحبه‌ای داریم با خانم فهیمه خرازی که می‌خوانید.

● سرکار خانم خرازی، در جریان فعالیتهای شما و بنیاد توس هستیم. برنامه ۲۰ نوامبر بنیاد را برایمان توضیح دهید و این که چرا موضوع عرفان را انتخاب کردید؟

- قول ما پیوسته بر آن بوده که در هر برنامه بتوانیم گوشه‌ای از تاریخ، فرهنگ و هنر ایران را به صحنه بکشانیم و با مشکلاتی که در پیش بوده و بیشتر اوقات قابل پیش‌بینی نیست همیشه سعی کرده‌ایم تحقیقات را روی دو و یا سه موضوع در یک زمان شروع کنیم. خوشبختانه این بار تقدیر به بازگوئی برهه‌ای از زمان تاریخ اسلام و آغاز و پیشرفت تصوف افتاد.

● چه مدت روی این موضوع کار کردید؟

- بیش از دو سال پیش تحقیقات در این زمینه را شروع کردیم و بطور مرتب در ۸ ماه گذشته در آفت و خیزهای تاریخ به دنبال روشن کردن زوایای ناگفته می‌گردیم. در این رابطه بیش از ۹۰ کتاب برای تحقیق بررسی و خلاصه شده و با قید هزار شرط احتیاطی که توضیح اعتقاد یک مکتب لزوماً انکار و توهین مکتب و یا فرقه دیگری نیست، سعی کرده‌ایم شناسائی اعتقاد و اندیشه عرفانی و گذر تاریخی آن را از پیچ و خمهای قرون گذرانده و به علاقمندان تصویر روشن‌تری ارائه دهیم.

● بنیاد توس هر بار به توضیح دوره تاریخی مشخصی از فرهنگ و هنر ایران پرداخته، آیا شما به‌عنوان بنیانگذار می‌توانید بگوئید کدامیک از برنامه‌ها و موضوعات قبلی این بنیاد را بیشتر می‌پسندید و آیا برنامه این بار شما مقدمه‌ای برای به صحنه آوردن برنامه بعدی در رابطه با شناسائی ادیان مختلف دنیاست؟

- تاریخ فرهنگ و ادب ایران به‌مانند گلزار عظیمی است که گل‌های فراوان با بو و رنگ‌های مختلف را در طی قرون در خود پرورانیده و ما که وظیفه باغبانی کوچکی را در این گلزار بزرگ برای خود قرار دادیم بیش از بینندگان و شنوندگان لذت این گلگشت را می‌بریم و من خصوصاً هر بار که جان و روانم را در بست در اختیار یک برنامه می‌گذارم چنان با راز و رمز و عطر و بوی این گلزار مست می‌شوم که مدت‌ها بعد از برگزاری برنامه لازم است یادآور شوم که حال و روزگار دگری و احوال و تاریخ دگری در راه است و در جواب سؤال شما که آیا این برنامه مقدمه‌ای برای شناساندن و یا مقایسه ادیان دیگر باشد راستی باید لختی درنگ کرده اندیشه کرد، نمی‌دانم؛ بستگی دارد به این که دست تقدیر و سلیقه محققین مسیر این بنیاد را به کجا تغییر دهد ولی در این گروه هیچ مقدمه و مؤخره‌ای برای آشنائی دادن اذهان عمومی به برنامه‌ها و فعالیتهای آینده هرگز نبوده است. چرخش در این باغ ما را همین بس که گاه به گاه بر سر گل و گیاهی لختی اندیشه کنیم و تاریخش را بکاویم.

● اخیراً بسیار سازمانها و هنرمندان دیگر به این موضوع پرداختند، آیا این که علاقمندان برنامه شما شوق تماشای موضوعی جدید و نشناخته را در این برنامه ممکن است از دست دهند شما را نگران نمی‌کند؟

- من، همکاران و یارانم همیشه در راستای توضیح فعالیتهای این بنیاد با افتخار اعلام کرده‌ایم که ما کاری در جهت سرگرم کردن یک شبه دوستاران تاریخ و هنر ایران نمی‌کنیم.

نوائی ساخته شده، از حنجره‌ای گذشته و دستهای هنرمندی آن را نواخته و به کرات اشعاری با محدودیتهای سیاسی و تاریخی آن دوران بر آن سروده شده و چه بسا خونها که ریخته شده تا قصه ادامه پیدا کند و تا سالیان بعد به هزار تعبیر و تفسیر به گوش ما برسد. روا نیست فقط چند ساعت به‌عنوان تفتن حجم گوش ما را پر کند و زمانی که دیدار برنامه تمام شد ذهنمان خالی‌تر از زمان ورودمان بماند. برای این کار به دیدار برنامه‌های تفریحی باید رفت. ما پیوسته از مردمانی که بی‌توجه به خوب و بد هوا و ساعات دیر و تاریک برای دیدار برنامه‌های ما می‌آیند متشکریم و این پشتیبانی‌هاست که ۸ ماه تلاش ما را جواب می‌گوید.

آیا این گفتار صحیح نیست که آنچه امروز بر مردم ایران می‌گذرد به‌علت فقر فرهنگی و ناآگاهی از گذشته بوده است؟ اگر ما بیشتر می‌دانستیم، امروز باورهایمان به اعتقاد تبدیل نمی‌شد. حال این اشتباه تاریخی را برای جوانانمان تکرار نکنیم. هرچه گفتنی‌ها به‌وسیلهٔ هنرمندان و سازمانهای دیگر فقط به‌شرط امانت‌داری در تاریخ و با صداقت گفته شود، چراغ دیگری است که تاریکی جهل را کم‌رنگتر می‌کند. همیشه تعداد آنان که می‌دانند که نمی‌دانند بیش از کسانی است که نمی‌دانند که هیچ نمی‌دانند.

● با آرزوی موفقیت برای شما و همکاران شما در بنیاد توس